

Nagrade in priznanja Slovenskega arheološkega društva za leto 2018

Komisija za nagrado in priznanja SAD

Komisija za nagrado in priznanja Slovenskega arheološkega društva v sestavi Janka Istenič, Borut Križ in Uroš Bavec je na podlagi pisnih predlogov za leto 2018 podelila eno zahvalno listino, dve priznanji, eno častno članstvo in eno nagrado za življenjsko delo. Svečana podelitev je bila 11. 12. 2019 v atriju ZRC SAZU v Ljubljani. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo Ministrstvu za kulturo za finančno podporo.

Zahvalna listina je oblika nagrajevanja posameznika ali skupine izven stroke, ki na svojem področju pripomorejo k večjemu obisku prireditelj, k napredku, predstavitvi in medijski prepoznavnosti arheološke stroke. Zahvalno listino SAD prejme posameznik, skupina ali pravna oseba, ki deluje v Republiki Sloveniji ali tujini.

Za leto 2018 zahvalno listino prejmeta **Tatjana Kordiš** in **Osnovna šola Stična**. Tatjana Kordiš je spodbudila Osnovno šolo Stična, da je v zadnjih treh šolskih letih izvedla obsežne interdisciplinarne šolske projekte, imenovane »prazgodovinski dan«, z naslovi *Virsko mesto - Po sledih kneginje Virne*, *Po sledih virskih železarjev*

in *Prikaz obrti in stavbarstva*. Vsebino in potek prazgodovinskih dni so zabeležili v šolskem glasilu. Priprava prazgodovinskega dne na Cvingerju in z njim povezano delo zaposluje učence in učitelje celo šolsko leto. K izvedbi »prazgodovinskega dneva« na pomladansko soboto povabijo zunanje sodelavce, geologe, arheologe, zooarheologe, demonstratorje različnih ročnih spretnosti in posameznike, ki se ukvarjajo s predstavljanjem dediščine. Kavčeva domačija in okoliški prebivalci sodelujejo in spodbujajo dogajanje. S svojo dejavnostjo sta ga. Kordiš in OŠ Stična nedvomno prispevali k prepoznavnosti arheologije v Sloveniji.

Priznanje SAD za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije lahko prejme arheolog ali skupina arheologov za pomembne stvaritve v preteklem kolesarskem letu in sicer za: razstave, konservatorske dosežke, poljudne publikacije, vključevanje arheoloških spomenikov v turistično ponudbo in večanje ugleda slovenske arheologije doma in v tujini, ter za znanstvene ali strokovne publikacije in uveljavitev novih metod v arheologiji, realizirane v zadnjih treh kolesarskih letih.

Slika 1. Tatjana Kordiš in predstavniki OŠ Stična.

Slika 2. Mojca Fras, Arheološki konzorcij.

Priznanje SAD za enkratni izjemen dosežek v letu 2018 na področju arheologije prejme **Arheološki raziskovalni konzorcij za Ljubljano**, ki je med arheološkimi raziskavami na Gosposvetski cesti v Ljubljani posvetil posebno pozornost sistematičnemu obveščanju najširše javnosti o poteku in izsledkih izkopavanj. Posebno delovno mesto v ekipi so namenili službi za stike z javnostmi; to delo je opravljala arheologinja Mojca Fras. Konzorcij je komuniciral z javnostmi preko spletne strani (*Ne*)odkrita arheologija Ljubljane, družabnih omrežij, televizije, radia in tiska doma in v tujini. Posebej velja izpostaviti objavo v reviji *National geographic Slovenija* in v spletni različici ameriške izdaje te revije. Poleg tega so za okoli 700 obiskovalcev organizirali javne vodene ogledne izkopavanj.

Priznanje SAD za enkratni izjemen dosežek v letu 2018 na področju arheologije prejmeta arheologa **dr. Boštjan Laharnar** iz Narodnega muzeja Slovenije in **mag. Miha Mlinar** iz Tolminskega muzeja ter oblikovalka, arhitektka

Ana Hawlina za arheološko razstavo *Ko stari bogovi obmolknajo: Šentviška planota v arheoloških dobah*. Razstava je bila na ogled v Tolminskem muzeju med 21. decembrom 2018 in 3. aprilom 2019. Njena tema je bila arheološka preteklost Šentviške planote, ki je bila bogato gospodarsko zaledje železnodobnega naselja v Mostu na Soči. Pomemben del razstave je bil namenjen predstavitvi predkrščanskih kulturnih središč na najdiščih Berlotov rob in Vrh gradu. Pri izvedbi razstavnega projekta so k sodelovanju pritegnili *Civico Museo di Antichità Johann Joachim Winckelmann* iz Trsta, ki hrani velik del arheološkega bogastva iz Posočja, med drugim tudi grobne najdbe z najdišča Šentviška Gora, ki ga je leta 1890 delno raziskal Carlo Marchesetti. Razstava je zato – poleg predmetov iz Tolminskega muzeja in Narodnega muzeja Slovenije – vključevala tudi najdbe s Šentviške planote iz tržaškega muzeja, ki pred tem slovenskim arheologom niso bile poznane. Inovativna razstavna podoba je zaslug arhitektke Ane Hawlina. Z ambientalno posta-

vitvijo arheoloških najdb in naravnega okolja z bukovi-
mi gozdovi in kraškimi elementi je odlično predstavila
staro kultno krajino. Razstava je bila osrednji dogodek
Tolminskega muzeja v letu kulturne dediščine. Ob raz-
stavi je izšel katalog v slovenskem jeziku, pri katerem
sta sodelovali tudi tržaški arheologinji Anna Crismani
in Marzia Vidulli. Izdana je bila tudi zbiranka v sloven-
skem in italijanskem jeziku. Zaradi velikega zanimanja
bo razstava v letu 2020 gostovala v Koroškem pokrajins-
kem muzeju, Pokrajinskem muzeju Koper in Narodnem
muzeju Slovenije.

*Častno članstvo je najvišja oblika nagrajevanja vseh,
ki so s svojim delom, pomočjo, darovanjem in sodelo-
vanjem s posamezniki ali institucijami s področja ar-
heologije v Sloveniji pripomogli k delovanju, razvoju,
priznanju in ugledu slovenske arheologije doma in v
tujini. Častno članstvo SAD prejme posameznik ali
skupina, ki deluje/je v Republiki Sloveniji ali v tujini.*

Častno članstvo Slovenskega arheološkega društva prej-
me **dr. Brigitta Mader**, dunajska arheologinja, jeziko-
slovka in zgodovinarica, sodelavka Inštituta za orientalno
in evropsko arheologijo (OREA) pri Avstrijski akademiji
znanosti za objavo znanstvene monografije *Die Prähis-
torische Kommission der Kaiserlichen Akademie der
Wissenschaften 1878-1918*. Monografija obsega preko
600 strani ter vključuje skrbno pregledane in citirane ar-
hivske vire ter več kot 200 prvič objavljenih risb, skic in
delov rokopisov. Avtorici je uspelo zelo živo predstaviti
kompleksne zgodovinske okoliščine zadnjih desetletij
19. stoletja, za katera sta bili značilni uveljavitev pozi-
tivistične znanosti in evolucijske znanstvene paradigme,
ter ustanovitev Prazgodovinske komisije, njene cilje,
strategijo delovanja in glavne protagoniste. Zgodovinski
pregled ni relevanten le za Dunaj in Avstrijo, temveč tudi
za ostale dežele avstrijskega dela monarhije in še pose-
bej za slovensko ozemlje, saj sta bili prav ustanovitev in
delovanje Prazgodovinske komisije velika spodbuda za
znanstveno raziskovanje arheološke preteklosti pri nas.

Slika 3. Mag. Miha Mlinar, Ana Hawlina in dr. Boštjan Laharnar.

Slika 4. Dr. Brigitta Mader.

Brigitta Mader je zelo nazorno pokazala dinamične in zapletene odnose med dunajskimi in deželnimi znanstvenimi in kulturnimi ustanovami. Ti so bili v veliki meri odvisni od osebnih odnosov, ki se kažejo iz obsežnih korespondenc med vpletenimi raziskovalci. V monografiji so obširno predstavljeni glavni protagonisti tedanjih arheoloških raziskav na ozemlju današnje Slovenije, Ferdinand von Hochstetter, Rudolf Hoernes, Josef Szombathy, Karl Dežman, Ludwig Karl Moser, Alfons Müllner, Jernej Pečnik, Simon Rutar, Walter Schmid in Ferdinand Schulz.

Najobsežnejši del knjige je katalog najdišč avstrijskega dela monarhije, ki so jih sodelavci Prazgodovinske komisije izkopavali med letoma 1878 in 1918. Kako pomembno je bilo območje današnje Slovenije za avstrijsko arheologijo pred prvo svetovno vojno, nazorno kaže podatek, da je od 105 arheoloških najdišč, katerih izkopavanja je (so)financirala Prazgodovinska komisija, kar 46 na prostoru današnje Slovenije. Za vsako od predstavljenih najdišč so navedeni osnovni topografski podatki, čas, potek in vodja raziskav, rezultati, gradivo, arhivski viri in objave. Za celo vrsto najdišč so prvič obširno predstavljeni doslej neznani ali le delno znani raziskovalni in arhivski

podatki ter dragocene skice in načrti izkopavanj. Slednji so pomembni za razumevanje strukture in stratigrafije najdišč, številni tlorisi gomil nudijo odličan vpogled v lego grobov, skice najdb pa imajo pomembno dokumentarno vrednost in služijo preverjanju stanja danes poškodovanih ali celo izgubljenih predmetov.

Monografija Brigitte Mader je izjemno dragocen in skoraj neizčrpen vir novih ali doslej slabo znanih podatkov o številnih arheoloških najdiščih Slovenije, predvsem na Dolenjskem in Notranjskem, zato je za slovensko arheologijo nepogrešljiva.

Nagrada SAD za življenjsko delo prejme arheolog za vrhunske stvaritve s področja arheologije, ki so prispevale k razvoju slovenske arheologije in njenemu ugledu doma in v tujini.

Nagrado za življenjsko delo prejme **izr. prof. dr. Bojan Djurić**. Bojan Djurić je študiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani umetnostno zgodovino in arheologijo ter študij leta 1975 zaključil pod mentorstvom Jožeta Kastelica z diplomskim delom *Antični mozaiki na ozemlju SR Slovenije*. Objava te naloge v 27. številki znanstvene revije *Arheološki vestnik* iz leta 1976 še danes predstavlja temeljno delo na področju raziskav antičnih mozaikov pri nas. Po diplomi se je izpopolnjeval v tujini, v Varšavi, Rimu in na Dunaju. Leta 1991 je doktoriral na Filozofski fakulteti pod mentorstvom Jožeta Kastelica z disertacijo *Noriško-panonska proizvodnja nagrobnih spomenikov in trgovina z marmornimi izdelki*.

Leta 1978 se je zaposlil kot asistent za klasično arheologijo na Oddelku za arheologijo Filozofski fakulteti, kjer je – s prekinitvijo med letoma 1988 in 1993, ko je imel status samostojnega delavca v kulturi – ostal do upokojitve leta 2018. Leta 1993 je bil izvoljen v naziv docenta, leta 2004 pa v naziv izrednega profesorja za klasično arheologijo.

S svojim znanstveno-raziskovalnim delom se je izkazal kot prodoren iskalec novih raziskovalnih smeri in pristopov, ki jih je zasnoval že v svojem doktorskem delu in z njimi presegel v klasični arheologiji takrat še prevladujočo in splošno uveljavljeno umetnostno-zgodovinsko metodo. Njegove raziskave so bile usmerjene v obravnavo materialov rimskega kamnoseštva in kiparske produkcije v povezavi z ikonografskimi študijami ter v ekonomske in socialne vidike tovrstne proizvodnje v rimskem imperiju. Njegove razprave prinašajo nova spoznanja za

Slika 5. Izr. prof. dr. Bojan Djurić.

razumevanje rimske antike na območju vzhodnoalpskih, panonskih in balkanskih provinc. S svojimi raziskavami se je tudi mednarodno uveljavil. Kot gostujoči profesor je predaval na arheološkem inštitutu graške univerze. Sodeloval je na številnih mednarodnih kongresih ter vodil mednarodne projekte ali pri njih sodeloval. Posebej velja omeniti njegove raziskave rimskih kamnolomov v Podpeči ob robu Ljubljanskega barja, na Pohorju in v Dardaganih (v Bosni in Hercegovini), raziskave o rabi in izvoru kamna kamnitih spomenikov v rimskih mestih Slovenije, Hrvaške, Srbije, Romunije in Madžarske. Leta 2003 je prevzel pripravo objave rimskih skulptur z ozemlja Slovenije v okviru mednarodnega projekta »*Corpus signorum imperii romani*«. Bojan Djurić je predstavnik Slovenije v mednarodnem združenju »*Europae Archaeologiae Consilium*« in član več mednarodnih strokovnih združenj (*Association pour l'étude de la mosaïque antique*, *Association Internationale d'Archeologie Classique* in *Association for the Study of Marble and Other Stone in Antiquity*).

Drugo področje strokovnega delovanja Bojana Djurića predstavlja njegov angažma na področju varstva arheološke dediščine, natančneje pri vzpostavljanju sodobne preventivne arheologije. V tem skoraj dvajset let dolgem in še ne povsem zaključenem procesu je bil glavni »ideolog« in promotor novih oblik in praks v organizaciji varstva arheološke dediščine. Že na samem začetku »avtocestnega projekta« v zgodnjih 1990. letih je prevzel koordinacijo *Skupine za arheologijo na avtocestah Slovenije* (SAAS), kjer je učinkovito povezoval in usklajeval prizadevanja strokovnjakov iz akademske sfere, Zavoda za varstvo kulturne dediščine in številnih slovenskih muzejev. Razvil je novo doktrino arheološke varstvene prakse in jo suvereno uveljavil pri najvišjih vladnih telesih, agencijah in nenazadnje tudi v zakonodaji. Sam je aktivno sodeloval pri vseh bistvenih dejanjih, s katerimi je bila utemeljena sodobna preventivna arheologija v Sloveniji, od aktov, ki so (preventivne) arheološke raziskave uvrstili med obvezne študije vpliva fizičnih posegov v prostor, preko aktualnega Zakona o varstvu kulturne

dediščine (2008) in Pravilnika o arheoloških raziskavah (2013) do reorganizacije Zavoda za varstvo kulturne dediščine in ustanovitve Centra za preventivno arheologijo. Zavedanje o pomenu njegovega dela in vlogi, ki jo je imel v nastajanju preventivne arheologije, so sodelavci z ZVKDS pokazali z izdajo zbornika leta 2012 v čast njegovi šestdesetletnici.

Nujno je omeniti tudi njegovo uredniško in prevajalsko dejavnost. Bil je glavni in odgovorni urednik zbirke »Arheologija na avtocestah Slovenije«, v kateri je doslej izšlo več kot 50 monografij. Bil je pobudnik in prevajalec vrste arheoloških strokovnih knjig in člankov, ki so imeli daljnosežne učinke na razvoj arheološke stroke na Slovenskem. Poleg tega je bil med iniciatorji revije Slovenskega arheološkega društva »Arheo« in med letoma 1981–1984 njen prvi glavni urednik. Štiri leta, 1985–1988, je bil glavni urednik *Arheološkega pregleda*,

revije Zveze jugoslovanskih arheoloških društev. Izdelal je njen nov vsebinski in grafični koncept, ki je to revijo uvrstil med takrat najbolj atraktivne arheološke publikacije v Evropi. Hkrati je bil urednik ali sourednik številnih drugih knjig, med katerimi izstopajo izbrana dela Jožeta Kastelica, knjiga o arheoloških najdiščih, odkritih pri izkopavanjih avtocest z naslovom »Zemlja pod vašimi nogami« in zbornik »Akten des IV. Internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens«.

Med letoma 2011 in 2019 je bil predsednik Slovenskega arheološkega društva.

Bojan Djurić je s svojim zavzetim delom pustil globoko sled v slovenski arheologiji, saj je bistveno pripomogel k njeni visoki kvaliteti, zato mu SAD podeljuje nagrado za življenjsko delo.
